



Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 – Majorstua
0301 Oslo

Høringsuttalelse: «Statnett konsesjonssøknad – Ny 420 kV forbindelse Hamang - Bærum – Smestad»

Huseiernes anbefaling

Huseiernes anbefalinger i tilknytning til NVEs behandling av Statnetts konsesjonssøknad er:

Prioritet 1: Det gis konsesjon til alternativ 2 i konsesjonssøknaden – kabel i grøft fra Bærum til Hagabråten og derfra tunnel inn til Smestad.

Prioritet 2: Konsesjonssøknaden sendes tilbake til Statnett for at det gjennomføres en uavhengig samfunnsøkonomisk analyse som omfatter forhold som er påpekt senere i denne høringsuttalelsen.

Om strekningen Hamang – Bærum – Smestad

Oppgraderingen av nettet på strekningen Hamang – Bærum – Smestad er anslått å ha en levetid på nitti år, og er nødvendig for å sikre strømforsyningen for innbyggere og næringsliv i hele Stor-Oslo. Priskforskjellen på det som for Statnett ser ut til å være to likeverdige løsninger med tanke på effektiv strømforsyning er ca. 950 millioner kroner.

Strekning Hamang – Bærum – Smestad er imidlertid av særskilt interesse av to grunner:

- **Forskjellene mellom de to alternativene på bomiljø, livskvalitet og trygghet for et stort antall beboere rundt Norges hovedstad er stor.** Ifølge Statnett er det 2.700 boliger og anslagsvis 6.250 personer som bor langs dagens trase (120 m fra senter) – antall boliger og personer som kan bli berørt av ny luftlinje er dessuten langt større.
- **Konsesjon som innebærer fortsatt luftledning på denne strekningen vil danne sterk nasjonal presedens.** En slik konsesjon vil langt på vei forskuttere en beslutning hvor eksisterende luftledninger i tilsvarende tettbygde strøk ved oppgradering til høyeste spenningsnivå vil bli erstattet av luftledning i høyere master. (Se neste kapittel)

Vår vurdering er at Statnetts samfunnsøkonomiske analyse ikke holder tilstrekkelig faglig kvalitet (se siste kapittel) for å adressere de politiske føringer som foreligger for en sak av slik betydning. Å gi konsesjon til alternativ 1 på basis av en samfunnsøkonomisk analyse som på grunn av sin ufullstendighet i så stor grad favoriserer 'alternativ 1 – fortsatt luftkabel' vil ikke være i tråd med god forvaltningspraksis.

Vår konklusjon er at konsesjon til alternativ 1 ikke kan gis uten en uavhengig samfunnsøkonomisk analyse som tar hensyn til forhold som er belyst i senere i denne høringsuttalelsen.

Nasjonal interesse

Norge har et betydelig ansvar for å løse klimautfordringene. Vi er forpliktet av målene i Paris-avtalen. Utfasing av fossile energikilder som erstattes av energi fra fornybare kilder er nødvendig for å nå disse målene. Å utvikle Norge til verdens første fullelektriske samfunn er krevende, men realistisk. Landets boligeiere vil gjerne være med på å få dette til.

Veien mot et fullelektrisk Norge vil kreve utbygging av større kapasitet i strømmettet. Utbyggingen vil nødvendigvis også skje i noen av landets tettest befolkede områder og utfordre balansen mellom hensynet til fellesskapet og enkeltmennesket.

Konsesjonssøknaden NVE nå har til behandling, er så vidt vi er kjent med den første konsesjonssøknaden for oppgradering til 420 kV luftlinje i byområder med stor befolkningstetthet etter at Stortinget behandlet Stortingsmelding nr. 14 (2011- 2012) «Utbygging av strømmettet». Behandlingen av søknaden og vektleggingen av de ulike samfunnshensynene vil derfor ha stor interesse for boligeiere i andre områder enn det spesifikke område denne konsesjonssøknaden gjelder for. Det er en viktig årsak til at en landsdekkende forbrukerorganisasjon som Huseierne engasjerer seg i denne saken. Beslutningen NVE skal fatte i denne saken dreier seg ikke bare om hjemmene til mange mennesker på den omsøkte strekningen, men om hjemmene til svært mange boligeiere på strekninger inn til og i de største byene i Norge.

Så vidt vi har kunnskap om er det få, om noen, strekninger for fremtidig utbygging og oppgradering av strømmettet som har større befolkningstetthet og arealknapphet enn strekningen Hamang – Bærum – Smestad. Dersom NVE for denne strekningen ikke tillegger Stortingets begrunnelse for å benytte jordkabel fremfor luftledning uttrykt slik i Stortingsmeldingen: «luftledning vil gi særlig store ulemper for bomiljø og nærfriluftsområder der det er knapphet på slikt areal, eller der kabling gir særlige miljøgevinster», er det vanskelig å se at jordkabel vil bli valgt på andre strekninger.

Politiske føringer

Det er lagt politiske føringer for gjennomføringen av fornyelsen av hovedstrømmettet gjennom Stortingets behandling av Stortingsmelding nr. 14 (2011 – 2012) – «Utbygging av strømmettet» med tilhørende innstilling 287S (2011 – 2012).

Her er sitater fra stortingsmeldingen:

«6.7.2.2.1 Trasévalg

Riktig valg og justeringer av trasé vil alltid være det viktigste tiltaket. Ulike landskap har ulik evne til å absorbere et teknisk inngrep som en kraftledning. I noen landskapsrom vil en kraftledning være et markert inngrep, mens i andre områder vil en kraftledning gli inn i landskapet på en god måte. Å etterstrebe traséalternativer som reduserer negative virkninger for allmenne og private interesser skal stå sentralt både for nettselskapene og

energimyndighetene. Innspill fra lokalbefolkning og interessenter, jf. kapittel 7, er særlig viktig for å kunne ta hensyn til et tema som visuelle virkninger.»

«6.7.2.2.3 Bruk av jord- og sjøkabel (utdrag)

Sentralnettet: 300 og 420 kV skal bygges som luftledning, bortsett fra i følgende unntakstilfeller:

– der luftledning er teknisk vanskelig eller umulig, som for eksempel i byer og ved kryssing av større sjøområder – dersom ekstrakostnaden for kabling av en begrenset delstrekning kan forsvares med at det gir særlige miljøgevinster.

- dersom ekstrakostnaden for kabling av en begrenset delstrekning kan forsvares med at det gir særlige miljøgevinster sammenliknet med luftledning og / eller en begrenset strekning med kabling kan gi en vesentlig bedre totalløsning alle hensyn tatt i betraktning

Ved Stortingets behandling hadde regjeringspartiene Høyre og Kristelig Folkeparti følgende merknad:

«Medlemene i komiteen frå Høgre og Kristeleg Folkeparti meiner at det ved forsterkinga av sentralnettet bør vere eit sterkt fokus også på estetiske omsyn og konsekvensar for miljø og nærføring til busetnad. Desse medlemene peikar på at mange stader kan kraftlinjer i luftspenn også skape frykt for stråling og redusert livkvalitet. Det er viktig at desse omsyna også vert vektlagt på ved vurderingar om ulike traséval og val av kabelløysing kontra luftspenn.»

Høyres medlemmer i komiteen hadde videre følgende merknad:

«Desse medlemene meiner at dersom ein vel å legge nye kraftlinjer inn til busetnad er det viktig å legge til rette for å redusere ulempene for dei som bur i desse områda. Dette kan til dømes vere å legge jordkabel på kortare strekningar eller å trekkje linja lenger vekk frå busetnaden.»

Når det gjaldt elektromagnetisk stråling hadde Høyre og Kristelig Folkeparti i tillegg følgende merknad:

«Medlemene i komiteen frå Høgre og Kristeleg Folkeparti viser til at det er stor uro og frykt for konsekvensane av elektromagnetisk stråling frå kraftlinjer og jordkablar. Desse medlemene meiner det er viktig å gjere tiltak som reduserer faren for elektromagnetisk stråling ved bygging av nye linjer og legging av jordkablar. Dette gjeld særleg ved nærføring til skular og barnehagar og områder der barn og unge oppheld seg.»

Vår vurdering er at NVE ikke tar hensyn til de politiske føringene som er gitt gjennom Stortingets behandling av Stortingsmelding nr. 14 (2011 – 2012) – «Utbygging av strømmettet» dersom det gis konsesjon til fortsatt luftspenn og ikke jordkabel for strekningen Hamang – Bærum – Smestad.

Om den samfunnsøkonomiske analysen

Med bakgrunn i politiske føringer – ref. Nettmelding om å vurdere kabling der «luftledning vil gi særlig store ulemper for bomiljø og nærfriluftsområder» - er det Huseiernes mening at en samfunnsøkonomisk analyse vil være særlig aktuell for å bedømme hvorvidt dette kriteriet er oppfylt. Vår vurdering er imidlertid at Statnetts samfunnsøkonomiske analyse er mangelfull og på enkelte områder basert på feil antagelser:

Analysen undervurderer verdiforringelse av eksisterende boligmasse ved nytt luftspenn, og bør forkastes.

Den mest alvorlige feilen i den samfunnsøkonomiske analysen fremkommer i analysen av miljøvirkninger (Vedlegg 18), der det gjøres følgende antagelser:

- Det legges til grunn at ingen nye husholdninger vil bli negativt berørt av ny luftlinje, utenom de som allerede er berørt¹ i dag.
- Av husholdninger som er allerede er berørt¹ av luftlinje, antas det ingen negativ virkning av å doble luftlinjens høyde.

Dette fremkommer i Vedlegg 18 der Statnett bruker Eiendomsverdi AS sin studie - som fastslår en 100-200m virkningssone av dagens luftlinje - til å fastsette samme virkningssone og effekt for ny luftlinje som vil bli nær dobbelt så høy.

Huseierne mener at det ikke finnes noe grunnlag for å forsvare en slik slutning. Dette fører trolig til betydelig undervurdering av samfunnsøkonomisk kostnad ved ny luftlinje; Ettersom denne prissatte effekten alene utgjør 570 av totalt 980 millioner kroner i beregnet miljøvirkning, blir Statnetts konklusjon gal langt på vei av denne feilslutningen alene.

¹Berørte boliger i dag: Boliger innen 120 m radius til luftlinjen.

Gevinst for fremtidig arealutvikling (nybygging/rehabilitering) beregnes ikke.

I Statnett sin samfunnsøkonomiske analyse beregnes kun virkning på dagens bebyggelse (se *punkt ovenfor*), samt 2 muligheter for utviklingsprosjekter (Franzefoss og Husebyplataet). Det er en svakhet i analysen at begrensningene et nytt luftspenn legger for arealutvikling over de neste 80+ år ikke er forsøkt beregnet:

- Det vurderes ikke hvordan ny luftlinje vil legge begrensning på utvikling av eksisterende tomter som er suboptimalt utnyttet, sett i lys av at traséen strekker seg langs det definerte forretningsområdet rundt Kolsåsbanen.
- Statnett opplyser at «en har gjort en vurdering av potensialet for boligutvikling ved frigjøring av areal basert på gjeldende reguleringsplaner i Bærum og Oslo kommuner». Likevel er identifiserte tomter som kan frigjøres under disse forutsetningene ikke verdsatt i analysen – uten videre forklaring.
- Mulig fremtidig endringer i reguleringsplaner i løpet av levetiden drøftes ikke. Ifølge Statnett er 75 % av arealet i byggeforbudsbeltet Hamang-Bærum og 35% i Bærum-Smestad i dag i landbruks-, natur- og friluft- (LNF)-områder. Til grunn legges dessuten Bærum kommunes gjeldende arealkrav for småhusbebyggelse. På bakgrunn av dette betydelig samfunnsøkonomiske oppside i fremtidig arealutvikling i og langs byggeforbudsbeltet som ikke beregnes.

Huseierne fremholder at arealanalysen må forankres i et levetidsperspektiv, snarere enn et stillbilde av dagens arealutnyttelse. Som referanse på utvikling over tid presenteres flyfoto av delstrekk i traséen fra hhv. 1956 og 2019 i bildene under, samt Statnett sine egne prognoser for arealutvikling i Stor-Oslo frem til 2050.



Over

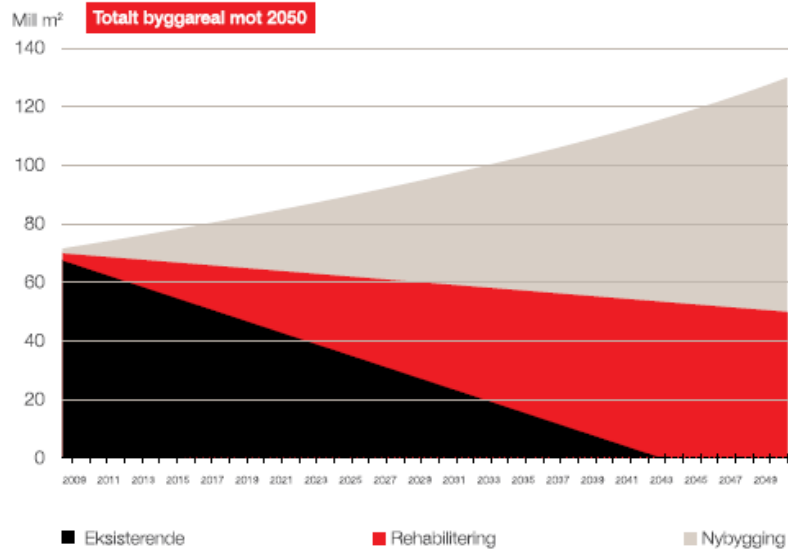
Flyfoto, hhv. år 1956 og 2019 - Område ut fra Bærum Transformatorstasjon.



Huseierne

Til høyre:

'Prognose for utvikling av totalt byggeareal [Stor-Oslo]'.
Kilde: Statnett og Hafslund, Nettpplan Stor-Oslo.



Usikkerheten rundt samfunnsøkonomiske kostnader er stor, men tas ikke hensyn til.

Statnett vedgår at deres samfunnsøkonomiske analyse medfølger stor usikkerhet. I strid med god forretnings- og investeringspraksis, tas ingen grep for å betrakte denne usikkerheten i Statnett sin analyse. Det er i kontrast til vanlig praksis å verdsette slik usikkerhet for å sørge for at faktisk kostnad faller innenfor anslaget. Til sammenligning er dette formodentlig gjort for investeringskostnaden.

Kostnader knyttet til drift, vedlikehold, sikkerhet og ekspropriasjon er i liten grad vurdert eller omtalt.

Det er i liten grad vist beregninger på forskjeller mellom drifts- og vedlikeholdskostnader mellom luftspenn og kabling. Herunder det faktum at feilstatistikken for luftspenn er vesentlig større enn for kabel. SINTEFs feilstatistikk viser tydelig fordelene med kabel fremfor luftspenn: "Antall forbigående feil er ca. 20 ganger høyere for linje enn for kabel og mer enn dobbelt så høy for varige feil. Dette kommer av at linjenettet er mye mer utsatt for ytre påvirkninger som vær, vind, ising, trefall, lynnedslag eller kortslutninger som følge av fugl." Ei heller forskjeller i ekspropriasjonskostnader er publisert eller tatt hensyn til.

Analyseperioden er betydelig kortere enn anleggets levetid.

Det er opplyst at den tekniske levetiden for nytt luftspennanlegg er 90 år. I den samfunnsøkonomiske analysen er analyseperioden kun 40 år. Analyseperioden bør sammenfalle med tiltakets levetid, som blant annet påpekt i kvalitetssikring av KVU.

Til tross for små differanser² mellom 'nytte' og investeringskostnad på alle delstrekk – samt de usikkerheter og mangler som påpekt ovenfor – tillegges virkning på friluftsliv, naturmiljø, landskapsbilde og kulturmiljø ikke nevneverdig vekt.

Sweco sine konsekvensutredninger for (1) friluftsliv, by- og bygdelig, (2) landskapsbilde, (3) naturmangfold, og (4) kulturarv konkluderer i store trekk med at luftlinje vil ha større negative virkninger enn kabel i grøft/tunnel.

Disse ikke-prissatte virkningene omtales imidlertid kun kvalitativt, og tillegges tilsynelatende ubetydelige vekt når den samfunnsøkonomiske konklusjonen trekkes – selv for delstrekk der

det vises små differanser i investeringskostnader og 'nytte' på hhv. 20 MNOK (Franzefoss-Gjettum), og 50 MNOK (Gjettum-Bærum), 85 MNOK (Bærum-Hagabråten).

Huseierne mener det er uheldig å tilsynelatende undervurdere viktigheten av slike konsekvenser som ikke enkelt kan verdsettes i et marked.

² *Dette fremkommer i Vedlegg 18 'Verdsetting av miljøvirkninger'.*

Huseierne bemerker avslutningsvis at en konsesjon til å gjennomføre alternativ 1 vil påføre et av Norges tetttest bebodde områder store negative konsekvenser over tre generasjoner de neste 90 årene. Dette vil i realiteten sette en presedens for alle Norges bymiljø der lignende kraftlinjer skal utbygges i overskuelig fremtid – i sterk kontrast til tidsånden som ikke lenger godtar at industri-økonomiske motiv settes foran hensyn til lokalbefolkning og miljø.

Oslo, 11. oktober 2019



Linda Ørstavik Öberg
Energipolitisk rådgiver



Morten Andreas Meyer
Generalsekretær